

Oponentský posudek bakalářské práce Kateřiny Jakubové

Převod pohádky z češtiny do českého znakového jazyka

Studentka se ve své práci věnuje tématu převodu pohádky z češtiny do českého znakového jazyka, a to v provedení dvěma různými překladateli. Jeden z překladatelů je rodilý mluvčí českého znakového jazyka a druhý je slyšící tlumočník, pro kterého je český znakový jazyk cizím jazykem. Kol. Jakubová si pro svůj experiment vybrala pohádku z knihy pohádek Dračí pohádky od autorky M. Baischové Strašidlo z jeskyně, která nepatří mezi takzvané klasické pohádky.

Jedním z hlavních cílů práce bylo srovnat přístupy k překladu obou tlumočnicků, ale i porovnat výstupy obou překladatelských procesů, a to v oblasti obsahové, formální a pragmatické. Jedná se tedy o téma nesmírně zajímavé, vyvolávající mnoho otázek, na které jak cítíme, nebude jednoduché odpovědět. Nicméně experiment slibuje minimálně pojmenování hlavních problémů a naznačení, jakým směrem o nich můžeme uvažovat.

Pro analýzy zdrojových i cílových textů byl velmi dobře vybrán Model translatologické analýzy Christiane Nordové. V první části práce autorky obecně představuje nejen vybraný Model translatologické analýzy, ale také obecně proces převodu textu a jeho typy. K mému překvapení však informace o tlumočení z listu se dočítáme poprvé až na str. 29, přestože se jedná podle mého názoru o hlavní druh tlumočení, který v rámci experimentu realizuje jeden z oslovených překladatelů. Očekávala bych, že kol. Jakubová bude porovnávat procesy tlumočení, překladu s tlumočením z listu zvláště pak, když se týkají jejího výzkumu. Kapitulu 1.4. Tlumočení znakového jazyka vnímám jako dobrý obecný úvod do problematiky, nicméně postrádám už v této části představení rozdílných strategií slyšících a neslyšících tlumočnicků k převodu textu (jsou již v některých zdrojích velmi dobře popsány). To, že se může jednat o rozdílné principy tušíme, ale explicitně tento předpoklad kol. Jakubová uvádí až v kapitole 3 Metodologie. **Dokázala by kolegyně hlavní rozdíly ve strategiích slyšících a neslyšících tlumočnicků přehledně pojmenovat v rámci obhajoby?**

V rámci Kapitoly 3 Metodologie jsem se bohužel nedozvěděla, jaké konkrétní zadání formulovala oběma účastníkům výzkumu (oběma tlumočnickům). Vysuzuji z toho, že toto zadání nebylo blíže specifikováno (zadání bylo zřejmě jen ve smyslu "Tlumočte pohádku dětem"). Preciznějším zadáním se možná dalo předejít rozdílům v přípravě obou tlumočnicků (nebo to bylo také cílem výzkumu?). Neslyšící tlumočník zmiňuje v rámci přípravy konzultaci s dalšími neslyšícími překladateli a vyžádal si např. využití vizuálních podkladů při samotném tlumočení. Naproti tomu slyšící tlumočník uvádí, že si pohádku je několikrát přečetl a potom už ji byl připraven na základě čtení od předčítače hned tlumočit. Myslím, že rozdílný postup převodu (slyšící tlumočník tlumočí ze slyšeného a neslyšící tlumočník tlumočí z psaného textu) velmi ovlivnil kontakt s dětmi. Neslyšící si tak nakládá s časem podle svého, kdežto slyšící tlumočník byl podřízen předčítači, který pravděpodobně plynule četl text, a tak mu nedával prostor pro nějaký užší kontakt s neslyšícími dětmi. Mám za to, že pokud by

bylo zadání směrem k tlumočnickům jasnější a možná i striktnější, mnoho z popisovaného by se změnilo. Takto mě nepřekvapil žádný z průběžných závěrů, zdály se mi logickým důsledkem "volně" nastavené situace. Jsem si skoro jistá, že by se promyšlenějším zadáním pečlivěji vymezila role překladatelů, neslyšící by tak nesklouzával do role vypravěče.

Na místě autorky bych se také snažila o nastavení stabilnějších podmínek experimentu v obou případech převodu pohádky (např. omezení času převodu, časově bych také omezila přípravu na tlumočení, možná bych uvažovala i o omezení přípravy ve smyslu počtu přečtení textu apod.). Nabízí se také možnost experiment sjednotit a po obou tlumočnických vyžadovat výhradně tlumočení z listu. Možná by nás to přivedlo k hlubším a tím pádem i zajímavějším závěrům. **Mohla by autorka ozřejmit, jaké bylo konkrétní zadání, případně co chtěla sledovat, co bylo předmětem zájmu v této fázi výzkumu?**

Oceňuji snahu o systematickou analýzu v kapitolách 4 - 7, kdy se autorka drží struktury modelu tlumočnické analýzy, což se ukazuje být velmi funkční. Díky tomu se v obou analýzách orientujeme s potřebným přehledem a získáváme možnost v průběhu čtení oba přístupy srovnávat. Ráda bych se však více pozastavila u problému perspektivy mluvčího a pozorovatele (str. 53-54). **Mohla bych požádat o vysvětlení těchto termínů? Jak termíny souvisí s využitím prostoru tzv. zobrazovacího a zástupného? Prosím o vysvětlení případných souvislostí.**

Na základě přečtených závěrů práce musím konstatovat, že pevně věřím, že se tématu (příp. jazykového materiálu) ujme ještě další výzkumník a pokusí se vypilovanější metodologií dojít k relevantnějším výsledkům.

V neposlední řadě bych se také chtěla přimluvit za to, aby oba cílové texty byly přílohou práce (alespoň té, která je zpřístupněna nejužšímu okruhu lidí). **Na tomto místě by mě ještě zajímalo, jak ošetřila kol. Jakubová tyto texty ze strany GDPR a proč neměla větší snahu uveřejnit texty s překlady (bez nich má práce ještě o dost nižší výpovědní hodnotu).**

Závěr:

Bakalářská práce splňuje požadavky na bakalářské práce kladené a může být podkladem k obhajobě, a to i přestože jsme se nedostali k nějakým zajímavějším a hlubším závěrům. Práci hodnotím stupněm velmi dobře. O definitivní klasifikaci rozhodne vlastní průběh obhajoby.

14. června 2021

Mgr. Radka Nováková

Ústav jazyků a komunikace neslyšících